

Мачача Т. С.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу технологічної освіти
інституту педагогіки НАПН України

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Технологічна освітня галузь базової середньої освіти – єдина освітня галузь нової української школи, яка покликана забезпечити реалізацію предметно-перетворювальної проєктно-технологічної діяльності: від задуму кожного учня до його реалізації в матеріальному продукті. Така діяльність за своєю сутністю інноваційна та інтеграційна, враховує інтереси, потреби й можливості здобувачів освіти, забезпечує ефективне формування ключових компетентностей як основної ідеї нової української школи [3, С. 106].

Проте практика поступового впровадження змісту навчального предмета «Технології» як базового предмета технологічної освітньої галузі в освітній процес нової української школи виявила низку проблем, які не дають змоги виконати вимоги Державного стандарту базової середньої освіти, використати в повній мірі потенціал технологічної освітньої галузі для формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

Для ефективного впровадження змісту технологічної освітньої галузі в освітній процес нової української школи необхідно створити належні умови – *змістові, кадрові, організаційні, матеріально-технічні та нормативно-правові*:

1. Забезпечити учнів закладів загальної середньої освіти засобами навчання – навчальними підручниками й посібниками паперового й електронного форматів, а вчителів технологій – якісною науково-методичною літературою та іншими необхідними освітніми ресурсами та засобами, які б відповідали вимогам стандарту.

Оскільки основною ідеєю нової української школи є компетентнісний підхід, то навчальна література має структуруватися на основі компетентнісно орієнтованого навчання та містити достатню кількість компетентнісних завдань для досягнення очікуваних результатів навчання модельної навчальної програми, за якою працює вчитель.

2. Розробляти модельні навчальні програми з предмета «Технології» в такий спосіб, щоб їх можна було використовувати в освітньому процесі, не розробляючи до них додаткових навчальних програм. Так, як це передбачено Законом України Про повну загальну середню освіту [2].

Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти

Розроблені на основі певної дидактичної системи модельні навчальні програми мають показувати шлях ефективного досягнення очікуваних результатів навчання.

Учителю повинно бути зрозуміло, як за модельною навчальною програмою розробити тематичний і календарно-тематичний план та як врахувати в ньому власну академічну свободу щодо вибору виробничих видів діяльності та об'єктів проєктно-технологічної діяльності.

3. Підвищити кваліфікацію вчителів технологій відповідно до вимог нового Державного стандарту базової середньої освіти. Створити умови для розвитку методологічної компетентності вчителів, зокрема в оволодінні та формуванні категорійно-понятійного апарату сучасної базової технологічної освіти. Також важливо розвивати цифрову компетентність учителів, їхню готовність і здатність ефективно застосовувати можливості штучного інтелекту в організації освітнього процесу тощо.

У програмах підвищення кваліфікації необхідно враховувати проблему розроблення навчальних програм у разі потреби, – коли зміст технологічної освітньої галузі реалізовується не через її базовий навчальний предмет «Технології», а через сукупність інтегрованих курсів, які можуть охоплювати результати навчання кількох освітніх галузей. Такі навчальні програми, що розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджуються педагогічною радою закладу освіти [4, С. 5].

4. Запропонувати вчителям технологій перевірені педагогічною практикою методики й педагогічні технології для ефективного досягнення результатів навчання технологічної освітньої галузі, подолання освітніх втрат, зокрема й під час змішаного та проєктно-технологічного дистанційного навчання.

Забезпечити вчителів формувальною, критеріально-оцінною технологією навчання, спрямованою на послідовний і поступовий розвиток ключових та галузевої компетентностей здобувачів освіти, їхньої готовності й здатності творчо розв'язувати реальні життєві проблеми в мінливому повсякденному житті – від побутових до соціальних.

5. Забезпечити змогу кожному учневі спробувати свої здібності в різних видах технологічної й виробничої діяльності та виявити той вид, який найбільше відповідає їхнім інтересам, природнім потребам і можливостям. Усвідомлений вибір освітнього й професійного шляху сприятиме високій мотивації навчання, ефективному розвитку компетентностей здобувачів освіти.

6. Надавати на вивчення предмета «Технології» не менше двох спарених навчальних годин на тиждень – 70 навчальних годин на один навчальний рік.

Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти

Важливо, щоб це були саме спарені заняття, бо педагогічна практика свідчить про неефективність розривання навчальних годин та ще й в різні навчальні дні тижня.

7. Створити освітнє середовище з відповідним матеріально-технічним забезпеченням для виконання навчальних проєктів (проєктування, виготовлення та оцінювання нових виробів), реалізації STEM і STEAM-технологій, декоративно-ужиткових, побутових та інших актуальних для учнів закладу освіти видів діяльності.

Відповідно до положень Типової освітньої програми для 5–9 класів загальної середньої освіти освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб [4, С. 5]. З огляду на це положення, в закладах освіти необхідно створювати шкільні майстерні, забезпечувати зонування шкільних приміщень для проєктування та виготовлення виробів. Це можуть бути дизайн-студії, проєктні й конструкторські бюро, майстерні технологій виготовлення виробів з доступом до цифрових засобів навчання та цифрових технологій. Адже ключові й галузева компетентності формуються в проєктно-технологічній діяльності, яка потребує відповідного реального й віртуального освітнього середовища.

8. Враховувати інтерактивність та інтегрованість сучасної технологічної освіти, яка передбачає вихід за межі шкільної майстерні, класу:

- ✓ узгодження потреб й інтересів учнів, закладу освіти, місцевої громади;
- ✓ дотримання родинного, шкільного, народного, державного календарів;
- ✓ відвідування місцевих музеїв, виставок, STEM-центрів тощо;
- ✓ проведення майстер-класів, ярмарок, виставок, зокрема й віртуальних;
- ✓ перенесення навчання технологій у міжгалузеві, загальношкільні, міжшкільні, громадські, міждержавні проєкти;
- ✓ залучення до освітнього процесу батьків, народних майстрів, фахівців у галузі дизайну й технологій, місцевих бізнесменів тощо.

9. Розробити нормативно-правовий документ, який вирішить проблему поділу класів на групи в межах технологічної освітньої галузі нової української школи. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.02. р. №128 вже втратив чинність для нового предмета «Технології» та інтегрованих курсів технологічної освітньої галузі в базовій середній освіті.

Процес вивчення предмета «Технології» рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях. У третьому розділі санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року №2205 зазначено, що

Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти

«приміщення навчальних майстерень повинні бути розраховані на 13–15 робочих місць». Відповідно до цієї норми необхідно здійснювати поділ класу на групи з врахуванням інтересів та здібностей учнів, незалежно від їхньої статі.

Створення належних умов впровадження змісту базової технологічної освіти в освітній процес закладів загальної середньої освіти забезпечать розвиток в учнів ключових і галузевої проєктно-технологічної компетентностей, дадуть їм змогу усвідомлено самовизначитися з подальшим освітнім і професійним шляхом, мати активну позицію, мобільність у невизначених ситуаціях, а в подальшому – дадуть змогу адаптуватися до мінливих умов сучасного виробництва та успішно освоювати нові професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Закон України Про повну загальну середню освіту. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, №31, с. 226. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Мачача Т. С.. Теоретико-методологічні засади проектування змісту технологічної освіти. *Український педагогічний журнал* №3. 2016. 105–114. <https://lib.iitta.gov.ua/712561/>
4. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021. №408. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> .